

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. Vtrum omne scandalum sit peccatum? Et quomodo scandala debeant
explicari in confessione? Ex p. 5. tr. 7. r. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

prebens occasionem ruinae. Dicitur autem *minus re-
ctum*, vel quia id quod praebet ruinae occasionem, ve-
rè malum est, vel quia licet sit bonum, habet spe-
ciem mali; id enim quod bonum verè est, & tale ap-
paret, non potest esse occasio lapsus, quin potius con-
firmat & roborat homines in bono. Dicitur etiam *oc-
casio*, quia nihil potest esse causa totalis, & adaequata
ruinae & peccati alterius: omnis enim qui peccat, pro-
pria voluntate peccat, & solum potest esse causa mor-
nalis & extrinseca, quae potius occasio, quam cau-
sa appellatur; scandalum vero passivum est ruina ip-
sa eius qui peccat, occasione accepta ex dicto, vel
facto alterius.

2. Scandalum actuum contingere potest dupli-
ter: Uno modo per se, alio per accidens. Per se duo-
bus modis. Primo, quando expressa intentione ex-
peditur peccatum alterius; secundò quando licet non
adsit expressa intentio, opus ipsum, vel verbum tale
est, natura sua, aut ex circumstantiis sufficiat in-
ducere alium ad peccandum. Per accidens verò cum
nec intentio operantis, neque conditio operis cò-
tendit, ut alter ruat, sed ex prava dispositione peccan-
tis oritur, ut inde somat occasionem ubi non erat,
quod verbo tenus scandalum est; verè enim non est
scandalum & solet non appellari scandalum absolute,
nisi quod est per se. Ex quo sequitur posse esse scanda-
lum actuum sine passivo, quòd quis quantum est ex
se praebet occasionem ruinae, sed ille, cui praebet, pro
sua integritate non labitur; & potest esse scandalum
passivum sine activo, quando aliquis ex sua malitia
labitur, sumens occasionem, unde sumi non poterat.
Et potest esse scandalum actuum, & passivum simul,
quando oppositio offendiculi sufficiens est, & effe-
ctum sortitur. Quando autem est scandalum passivum
sine activo, dicitur scandalum acceptum: quando au-
tem est actuum, vel cum passivo, ver sine illo, dicitur
scandalum datum.

3. Scandalum merè passivum praeterea dividitur
in scandalum pusillorum, vel infirmorum, & scanda-
lum Pharisaeorum. Scandalum pusillorum est, quod
ex ignorantia, vel infirmitate oritur potius quam ex
natura facti, quia eis aliquid apparet malum, aut ha-
bere speciem mali, quod est bonum, & tale apparet,
nisi ignorantia eorum, qui scandalizantur, impediret.
Scandalum verò Pharisaeorum est, quod oritur ex pu-
ra malitia, aut ex ignorantia affectata & crassa (quae
in hoc malitia equiparantur) nam scandalum pusil-
lorum ex ignorantia inculpabili procedit. Ita Docto-
res communiter.

RESOL. II.

Virum omne scandalum sit peccatum?

Et quando Scandala debeant explicari in confessione?

Ex p. 5. tr. 7. Res. 2.

Sup. c. cento
in hoc §. in
tom. 1. tr. 7.
Res. 13. §. 1. &
2. & signan-
ter, in Res.
16. per tota,
& in aliis ca-
rum prima-
rum anota-
tionum.

§. 1. **N**on referam hinc pugnantem DD. sententias,
quia existimo hanc disputationem meta-
physicam esse potius, quam moralem: nam quod ar-
tinet ad praxim, parum refert, & ideo dico aliquem
ex triplici intentione posse alterum scandalizare. Pri-
mò, directe intendendo ipsam ruinam, siue mortem
spiritualem proximi, siue ideo cupiendo eum hoc aut
illud peccatum committere, ut reatum illius incurrat.
Secundò, directe intendendo eum inducere ad actum
malum, non tamen quia hoc ei malum est, siue ut
ipse peccati reatum incurrat, sed ob alium finem; ut
quia ipse sine alterius ope nequit perficere actum,
quem cupit committere; qua ratione unus alium,
aut aliam inducit, ut secum furetur, aut fornicetur.
Tertio, faciendo aliquid peccatum, aut speciem pec-

cati habens, quo credit alium inducendum ad pec-
catum, nullo tamen modo id expresse intendendo,
sed solum interpretative, quatenus vult facere id, ex
quo videt alterum sumpturum occasionem peccati.
Fatentur autem communiter omnes DD. omnem
inducentem alterum aliquo ex dictis modis ad pec-
candum peccare, tenerique hoc expresse, & aliter
confiteri, nec in his, aut in modo illud peccatum con-
sistendi inter se diffident. Ita Coninch *disp. 32. de
n. 35. Lorca in 2. 2. sect. 3. disp. 56. n. 6. Azorius in
lib. 12. c. 16. q. 2. & seq. & alij.*

2. Verum non desinat hinc per extensum appre-
re in gratiam curiosorum, verba doctissimi & amabil-
issimi Patris Hurtado de Mendoza in 2. 2. *disp. 173.
sect. 8. §. 6. vbi sic ait. Praemittendum est diffiniam
de oppositione scandalum cum charitate, aut dilectio-
ne scandalum actuum & passivum, esse speculativas potius,
quam practicas, etenim in quavis sententia scandalizans
tenetur exponere in confessione, quia ratio est
alicui occasio peccandi, neque satis esse exponere occa-
sionem alicui peccatum, sed opus est exponere tum
speciem scandalum actuum, tum passivum. Actuum quidem
est exponendum in specie, quia si opponitur alicui
virtuti, est explicandum, quia mutat speciem: ut si ego
furto fui alicui causa furandi: quòd si scandalum non
opponitur alicui virtuti, est etiam explicandum, ut scilicet
illud tantum habere malitiam scandalum; ut si ego
actu aliquo de se indifferenti fui alicui causa furandi.
Si verò scandalum erat actus de se indifferens, non
opus explicare illius speciem, satis enim est dicere
actu malo fuisse alicui occasionem furti. Nisi quia ex-
stinet actum de se indifferenter contrahere aliam
malitiam ab eventu, ut qui solvit ieiunium, peccat con-
tra Religionem & temperantiam. Adhuc tamen in
praesenti non est opus explicare actum differenter,
qui fuit causa ruinae, quia non habet rationem malitiae
nisi à nocimento. Hoc mihi prohibetur & ratione so-
lius omnis actio dans occasionem, at in ieiunij lege
ipsa abstinencia praecipitur in honorem Dei, ob quod
duae leges violantur. Nec est opus explicare cibum, nisi
alia lege sit etiam interdictus, ut sunt carnes: at non est
opus alios cibos explicare de se indifferenter cibum
hac die ieiunij. Quid enim refert me verbo indifferen-
tenti, aut indifferenti facto eam occasionem deesse?
Ratio à priori est, quia ille occasiones non aliunde acci-
piunt malitiam, quam ex damno proximi, quod suppo-
pono esse idem illatum ab utraque. Item explicandum
est, an formaliter sit volita alterius ruina, quia haec
species est gravissima in ratione scandalum. Item est
requirendum utrum consilio & persuasione & voluntate
directè lata in peccatum alienum, an verò solum inter-
pretative, & in causa voluerit peccatum alienum,
quamvis enim haec non mutant speciem obiectivam,
at intra illam sunt valde diversa. Item opus est expo-
licare actum intentionem, quo volumus actionem exte-
riam futuram occasionem alieni peccati, quamvis
actio illa externa non fuerit exercita, ut tenetur ex-
plicare voluntatem furandi, quamvis futurum non ad-
mittatur. Item tenetur explicare actionem exteriorem
exercitam cum probabili periculo quòd illa erat
tutela occasio peccati, quamvis re ipsa non fuerit, ut
tenetur confiteri actionem aliquam pertinentem ad
furtum, quamvis furtum in re ipsa non contigerit.
Ratio à priori, quia omnes illae actiones sunt peccata,
omne autem peccatum mortale est materia necessa-
ria confessionis.*

3. Exponenda etiam sunt omnia scandala passiva
in specie, nec enim satis est aperire se fuisse alicui
occasionem peccati, sed opus est asserere, cuius
peccati in specie, an luxuria: adulterij: aut
in illius alterius; Ratio est, vel quia scandalum
actuum est in eadem specie cum passivo, unde actuum
explicari debet.

RESOL. IV.

An sine scandali peccato possim redimere vexationem iniustam in administratione Sacramentorum prebendo pecunias?

Idem est pro audiendo Sacro in die festivo, & ministranda Eucharistia, &c.

Et an hoc sit Symonia?

Et an in aliquo casu, v.g. infantis morituri sine Baptismo, non solum licitum sit offerre pecuniam pro eius administratione, sed teneri?

Et late explanatur in quibus aliis diuersis casibus hoc licite possit fieri, si ad sit necessitas gravis. Ex p. 5. tr. 7. Res. 16.

§. 1. **N**egatiuè respondet D. Thom. in 3. dist. 5. *quest. 2. art. 2. quest. 5. ad 2. Paludanus quest. 3. num. 17. Marfilii quest. 4. art. 4. dubi 4. Scotus dist. 15. quest. 2. ad 2. Gabriel ibidem q. vu. art. 2. post 2. concl. Alexander de Ales 2. part. q. 187. num. 3. sequentium art. 3. §. 1. & alij penes Valquez opusc. de scandalo quest. 43. art. 8. dub. ult. num. 59. asserentes non esse licitum pecuniam offerre, vt administretur sacramentum Baptismi existenti in extrema necessitate; quia emere Sacramentum intrinsecè malum est, ac proinde ex nulla circumstantia etiam succurrendi extremæ necessitati licite fieri potest. Et vrgetur magis a gumentum, quia in hac oblatione pecuniæ non tantum scandalizatur frater accipiens illam, sed etiam est peccatum simoniæ, quia in ipsa oblatione pecuniæ emitur Sacramentum, quod tam simoniacum est, quam ipsum vendere.*

Sup. hoc lege doctrinam Resolutionū annotationū sequentium huius Res.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Res. 27.

2. Verum his non obstantibus, ego puto posse licite offerre pecuniam Sacerdoti nolenti moribundum infantem baptizare sine pretio, imò si alia ratione non potest illi persuaderi administratio Sacramenti, nisi pecunia oblata, adest obligatio illam offerendi. Et ratio est, quia id non est scandalum, quia ego rem peto quæ potest fieri bene & malè, occasione autem non do ad peccandum ex infirmitate, aut ignorantia, sed ex pura malitia, quam ego non teneo vitare cum tanto meo incommodo, aut alieno, vt de viurario dictum est: neque item pecco contra Religionem, quia ego vel consulo minus malum, quod in nullo euentu est illicitum, neque contra virtutem vllam, quando grauius non potest alia ratione vitari; vel quia ego non aestimo Sacramentum pecuniæ, neque illam do pro Sacramento, sed præcise volo allicere voluntatem iniqui ministri vt velit mihi conferre Sacramentum. Cum autem illa oblatio non sit absoluta, sed tantum conditionalis, nempe ex suppositione quod ille aliter nolit, non possum ego dici illum inducere: ergo illa actio non aestimat Sacramentum pecuniæ, sed tantum vult allicere pecuniæ voluntatem ministri, vt me Sacramento tingat, aut soluat peccatis, quæ Sacramenta ego censeo non aestimari pecuniæ, neque pro illis eam do, sed pro sola voluntate Ministri.

3. Quod autem in tali casu non solum licitum sit offerre pecuniam, vt probatum est, sed deberi, patet, nam ex oblatione pecuniæ nullum sequitur incommodum, ex ea negata sequitur tantum incommodum, vt ego illud teneo vitare, etiam cum vitæ discrimine, quia eo ipso quod assentiens opinioni probabiliter offeram pecuniam, sum immunis peccato scandali & simoniæ, quia illa opinio probabilis me excusat. Oblata autem ea pecunia infantem eripio ab æterna damnatione; negata autem pecunia infans relinquitur danandus æternum. Ergo teneo hoc incommodum euitare, si quidem sine incommodo possum. Lex enim charitatis me obligat quoties sine incommodo possum.

E e 2 Et

explicari non possit sine passio; vel quia damna sunt in se valde diuersa, ex quorum diuersitate sumitur etiam diuersitas scandali actiui. Quamuis enim omnia scandala sint contra charitatem, tamen inter illa est diuersitas specifica pro diuersitate damni illari. Scandalum enim actiui, quo Antonius est in causa, vt Franciscus furetur, differt specie à scandalo actiui, quo illum mouet ad homicidium propter diuersitatem specificam homicidij, & furti. Quoad modum furtum specie differt à detractioe famæ, & vtrumque ab homicidio, quamuis omnia sint contra iustitiam, quia eadem virtus iustitiæ interdicit plura obiecta inter se tam distantia, vt constituant diuersitatem specificam mortalem. Nec enim satis est dicere te fuisse iniustum in materia graui, sed opus est dicere, an in fortunis: an in fama: an verò in vita. Idem patet in intemperantia, explicandum enim est, an sit in luxuria, & in hac explicandæ sunt species, an sit mollities, an sodomitia, an fornicatio simplex, quæ species sunt distinctæ intra luxuriam contra castitatem. Item explicanda est intemperantia ebrietatis, item & cibi superflui, differunt enim specie potus inebriant, & cibi satians. Idem patet in Religione, est enim explicanda circumstantia loci sacri, & personæ sacræ. Percutere enim Clericum, diuersa irreligio est, ac percutere laicum in templo. Item peccare com Sanctimoniali, est diuersa irreligio, ac vt propria vxore in templo. Item violare imagines est diuersa irreligio, ac conculcare Christi corpus. Ita Hurtadus ubi supra, cui ego libenter adhaereo.

RESOL. III.

An peccantes coram aliis excusentur aliquando à peccato mortali?

Et in casu, quo times à te alios scandalizatos esse, tenearis in confessione explicare numerum personarum, & speciem peccati? Ex part. 5. tractar. 7. Res. 3.

§. 1. **R**espondeo plures coram aliis peccantes excusari à peccato scandali, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles, vt nullo modo peccatis vis censentur ad peccatum moueri; vel ita sunt desperati, vt peccatum aliorum nihil illos immutet. Ita Salas tom. 1. in part. 2. tract. 7. dist. 3. sect. 4. n. 84. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 1. c. 6. num. 7. Alphonsus de Leone ubi supra n. 24. Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. dist. 6. punct. 2. n. 4. Et idè Sancius in selectis dist. 46. num. 11. optime notat, quod à scandali peccato excusantur plurimi, quod vel ipsi tam prauis moribus imbuti sunt vt ab illis de præstando exemplo nihil crederetur, nec inde argumentum sumatur ad liberius vitis vacandum; vel de eo curantes ita ad peccandum faciles atque inclinati sunt, vt non censentur moralis eorum inductio.

2. Notandum est verò hinc vnum, quod plurimi miserimè nolunt intelligere, videlicet in casu quo times à te alios scandalizatos esse, teneri in confessione explicare numerum personarum, & speciem peccatorum, v.g. Meo malo exemplo scandalizauit tot personas inducendo talia peccata, aliter non satisfacis. Ita Villucius tom. 2. tr. 28. cap. 6. n. 226. Syluius in 2. 2. q. 43. art. 3. concl. 2. Castrus Palaus ubi supra punct. 4. n. 3. & Bonacina de peccatis disputat. 2. q. 4. punct. 2. numer. 42. vbi citat Sanchez, quibus etiam adde Molphestum in sum. tom. 1. tract. 8. cap. 10. numer. 1. & Leonem de offic. Confess. tom. 1. recollect. 34. numer. 9. & 10. & ratio iam ex Hurtando posita est in superiore resolutione.

Tom. VII.